

RAKÚSKO-UHORSKO A SLOVENSKÁ OTÁZKA V MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOCH

1. Medzinárodné postavenie Rakúsko-Uhorska na začiatku storočia

Rakúsko-Uhorsko patrilo čo do rozlohy i čo do počtu obyvateľov medzi najväčšie európske štáty. Na začiatku storočia malo 45 miliónov obyvateľov. Vo Viedni prežíval pocit, že Habsburská monarchia je európskou veľmocou. Ostatné európske štáty jej formálne veľmocenské postavenie neupierali. V skutočnosti však to bola prinajmenšom veľmoc silne oslabená. Zahraničná politika krajiny po nástupe Františka Jozefa I. roku 1848 išla od neúspechu k neúspechu. Ešte roku 1849 mohol mladý cisár triumfovať nad revolúciou, avšak veľmi skoro sa v komplikovanom koncerte európskych veľmocí dostal na vedľajšiu koľaj. Prestíž monarchie pošramotili predovšetkým vojenské porážky – od talianskych oslobodzovacích síl roku 1859 a hlavne od Pruska roku 1866. Habsburská monarchia stratila nielen Lombardsko a Benátsko, ale prakticky akýkoľvek vplyv v talianskej oblasti. Navyše porážka od Pruska vymanévrovala Habsburgovcov z nemeckého priestoru. Lesk, ktorý monarchia získala po víťazstve nad Osmanskou ríšou, značne pobledol. Dualistický systém, ktorý vznikol v dôsledku katastrofálnej porážky vo vojne s Pruskom, narušil aj dovtedajšiu hegemóniu viedenského dvora v oblasti zahraničnej politiky. Maďarskí politici do značnej miery ovplyvňovali zahraničnú politiku monarchie. Presadzovali pritom špecifické maďarské záujmy. Prejavilo sa to napríklad v odklone od spolupráce s Ruskom, aj keď vzťah týchto dvoch mocností sa vážne naštrbil už počas Krymskej vojny v rokoch 1853 – 1856. Aj dvojspolková zmluva medzi Nemeckom a Rakúsko-Uhorskom z roku 1879 bola dielom nemeckého kancelára Otta von Bismarcka a ministra zahraničných vecí Gyulu Andrásyho.

Dvojspolková zmluva sa predlžovala, a tak do dvadsiateho storočia vstúpilo Rakúsko-Uhorsko ako spojenec Nemecka. Spočiatku to síce vyzeralo tak, že dvojspolková zmluva môže byť pre Rakúsko-Uhorsko východiskom z medzinárodnej izolácie, postupne sa však ukazovalo, že Nemecko ako silnejší partner si cez Dvojspolok presadzuje svoje záujmy. Stalo sa tak presne podľa Bismarckovho výroku, ktorý povedal, že neexistujú zmluvy medzi rovnocennými partnermi. Skôr, alebo neskôr sa jeden z partnerov stane jazdcom a druhému zostane úloha koňa. Na začiatku dvadsiateho storočia už bolo celkom evidentné, že úloha koňa prischla Rakúsko-Uhorsku. Vo Viedni sa museli navyše prizerať tomu, ako sa práve cez dvojspolkovú zmluvu posilňujú pozície Budapešti v dualistickom štáte.